

Jornada de cultura, diversitat i interculturalitat

PLA ESTRATÈGIC TARRAGONA CULTURA

Dijous 14 de novembre de 2024, a les 18 hores.
Vestíbul del Teatre Tarragona (Rambla Nova, 11).

Ponents:

CAROLINA ASTUDILLO, psicòloga social, directora de projectes d'interculturalitat.

DESIRÉE BELA-LOBEDDE, escriptora, activista afrofeminista i antiracista, creadora de continguts.

DAVID MARTOS, sociòleg, coordinador de l'Ateneu Popular de Salt.

Modera:

NORIAN MUÑOZ, periodista.

NORIAN: Molt bona tarda. Benvinguts a aquesta jornada sobre el Pla Estratègic de Cultura. Jo soc la Norian Muñoz, soc periodista, soc veneçolana i soc tarragonina. Però soc tarragonina a seques, no soc una TTV. Per als qui no som d'aquí els TTV és l'acrònim que tenim aquí dels tarragonins de tota la via. Jo sempre havia sentit a parlar d'això al diari on treballa. Això semblava com una mica superior, però fa uns mesos em vaig adonar que els TTV només són el 35% de la ciutat; tota la resta hem nascut a fora, en altres municipis de Catalunya, en altres parts de l'Estat i, fins i tot com jo, que vaig néixer a Veneçuela. Llegiré una mica perquè la idea és que aquesta jornada sigui profitosa per als tècnics de Cultura que estan elaborant el pla estratègic de cultura i per a tots; intentarem treure profit d'aquesta gent que ens acompanya. Doncs bé, de què parlarem avui? Cultura, diversitat, interculturalitat, són conceptes molt amplis. La idea d'avui és veure com podem posar en valor el component transformador de la cultura com a eina d'inserció i d'inclusió social. Quins són els reptes que hem d'afrontar perquè la cultura sigui realment inclusiva i lluiti contra la discriminació i les desigualtats. Com interpel·lem tota la població perquè se senti inclosa i participi de forma activa. Com ens hem d'obrir i treballar la interculturalitat.

Si us sembla bé, faré una mica d'introducció abans d'entrar en matèria. Tindrem dues parts, en aquesta jornada. Primera farem una taula rodona, un debat amb els participants, després tindrem uns quinze minuts de pausa i després vosaltres, el públic, podreu dir-hi la vostra, preguntar directament als ponents i fer les vostres aportacions.

Doncs bé, el 2 de novembre de 2001, en el marc de la conferència general de la Unesco, a París, s'aprova la declaració universal de la Unesco sobre la diversitat cultural, que advoca pel diàleg intercultural i considera la diversitat cultural com a patrimoni comú de la humanitat. I es compromet a preservar la riquesa donada per aquesta diversitat cultural. L'any 2005 va aprovar la convenció sobre la protecció i la promoció de la

diversitat de les expressions culturals. A més, l'any 2022, en la conferència mundial Mundiacult, celebrada a Ciutat de Mèxic, es va aprovar una declaració en la qual els estats van reconèixer la cultura com un bé públic mundial. Doncs bé, dins d'aquest marc, la primera pregunta té a veure amb la cultura com a eina d'inclusió social. I el primer és com podem posar en valor el component transformador de la cultura com a eina d'inclusió i d'inserció social. Com podem explicar per què això hauria de ser important, i com la cultura l'hauríem de tenir en compte quan parlem d'inclusió social i inserció. No sé, això ja ha començat, qui vulgui començar...

CAROLINA: Clar, jo crec que si no és una eina d'inclusió és una eina d'exclusió. És a dir, quan la cultura representa una part de la ciutadania, quan és accessible a una part de la ciutadania, quan la programació respon a uns interessos, a unes necessitats de part de la ciutadania està sent inclusiva, està sent una eina d'inclusió per a aquesta ciutadania. I per recorregut històric que tenen els municipis, que tenen els barris, que tenim les ciutats, forçosament la cultura, o les polítiques culturals, o les programacions culturals, les possibilitats de fer cultura, de ser creadores, han estat determinades per uns paràmetres i per la ciutadania que tenia la possibilitat de decidir què era la cultura i com ens en volíem sentir representats. Què passa quan aquesta cultura no és representativa? Què passa quan està deixant de banda una part d'aquesta ciutadania? Quan no està representant aquests altres... aquests *altres*, no? Bé, és una eina que pot ser d'inclusió o pot ser d'exclusió. Jo crec aquí és el debat: què fa que realment hi hagi uns mecanismes, uns accessos de consum cultural, de creació cultural, de poder cultural? Al final, qui decideix quina cultura es fa?, i com es fa?, i on es fa? Aquí ja tenim elements com per començar el debat.

DAVID: Totalment d'acord. La cultura, al final, és un dret més, i és un dret que s'ha d'universalitzar. I en aquest sentit, és això. Moltes vegades, la cultura és la part hegemònica la que d'alguna manera imposa què és el que té cabuda dins d'aquest concepte tan obert que és *cultura*. I una mica, en aquest sentit, jo que vinc de l'Ateneu de Salt, és un projecte que vol sacsejar una mica tot això. I des d'una forma profunda, amb un projecte social i cultural de gestió comunitària on volem treballar des d'aquest sentit de no tan sols democratitzar la cultura, sinó de democràcia cultural. L'hem de construir entre tots i totes. Qui decideix què és allò que mereix o no mereix ser programat, celebrat? En la mesura del que podem hem de ser capaços, capaces totes, d'absorbir la diversitat present a la societat i que aquesta, d'alguna manera, s'expressi i generi la pròpia cultura. Bé, no ho sé, una mica aquesta obertura perquè sinó és això, tot el sistema cultural moltes vegades reproduceix el poder, i el poder ja sabem que... això, vol dir unes elits, un tipus de discursos, una determinada cultura que es va reproduint i que no canvia.

DESIRÉE: Jo prefereixo esperar-me perquè el que han comentat la Carol i el David va molt en la meua mateixa línia de pensament, i així no em repeteixo ni m'avanço a qüestions que potser sortiran més endavant.

NORIAN: I bé, dins d'aquest mateix marc, quins són els reptes que hem d'afrontar perquè la cultura sigui realment inclusiva? Si guéssim de fer una mica de llista...

DESIRÉE: Bé, això que parlàvem, no? L'entocentrisme. Hauríem de sentir present l'etnocentrisme. Un dels reptes més importants, per mi, d'una banda, seria l'etnocentrisme, aquesta creença que tota la cultura que produeix la societat, o la societat d'origen, en aquest cas per exemple parlàvem de Tarragona, tot el que produeix Tarragona súper, OK, és bo, és positiu, és el millor. L'entocentrisme al final el que fa és establir aquesta prioritat, o aquesta preferència, pel que és meu *versus* el que entenc per l'altre, i que sempre és menys. Llavors, aquest és un dels reptes. I un altre dels reptes seria la folklorització de les altres cultures, perquè moltes vegades, a mi per això em fa una miqueta de basarda quan es plantegen aquestes... festes de la diversitat cultural! O fins i tot a les escoles, que també passa molt. Com ens quedem amb els elements diria més cridaners, que resulten més interessants precisament per aquest exotisme, i llavors es folkloritza tota una cultura, no es *profunditza*, no es va més enllà, i ens quedem amb les empanades de Venèçuela, la *henna de Marruecos*, una batucada que vingui... I això ho tenim tot. I la *tortilla de patatas*. I llavors crec que aquestes són qüestions, reptes, que hem d'entomar. I tant la folklorització com l'etnocentrisme van molt lligats de fer una tasca profunda d'educació antiracista i de descolonització de moltes qüestions que s'han de revisar.

NORIAN: Anava a parlar justament això, de la folklorització, però ja que has tret el tema... amb això sembla que sempre està el compliment la quota, no? Una fira a l'any i ja ho tenim. Ho sento, eh, saltaré davant i endarrere. Però clar, en això, una vegada o dos a l'any, ho tenim. És aquesta la fórmula? Què en penseu?

DAVID: Estic molt d'acord amb el que ha dit la Desirée. És que de fet, no vull ser molt polèmic, o sí, és igual, però és que el racista hi està còmode, amb una festa de les cultures, amb la folklorització. És gairebé reforçadora d'això. Ah mira, fem això... temes de cuina i vinga, que cadascú cuini *lo* del seu país, i fins i tot reforça aquest vivim gent d'ètnies diferents, cultures diferents, i és anar reforçant aquest discurs fins i tot d'una ciutadania autòctona i una gent que ve de fora. I llavors és que... per res. Vull dir, quedar-nos aquí fins i tot hi estarien còmodes moviments, partits polítics, purament racistes. Llavors, per descomptat que hem d'anar molt més enllà d'això i generar espais de trobada entre veïns i veïnes i les seves diversitats, però no seguint només en la diferenciació i en allò que ens fa certa gràcia.

CAROLINA: Jo vaig a ser polèmica, amb aquest tema, per obrir el debat, perquè crec també és interessant... *Voy a hacer un poco de abogada del diablo*. Nosaltres, que treballem en molts municipis, grans i petits, i moltes de les primeres iniciatives que té una AFA és el dia de la diversitat. I són llocs molt àrids, molt hostils, barris molt difícils, on mai abans s'ha parlat de temes de racisme ni de res, i on hi ha tres o quatre persones que diuen *bueno* començarem per aquí, una cosa petita que no faci gaire soroll, perquè si en fem massa *el sistema nos va aplastar*, i *bueno*, anem a fer un dia a l'escola... A mi em sembla que de vegades, evidentment no és suficient, però sí és interessant quan forma part de l'obertura d'un procés. Sí? Quan l'any següent aquella AFA pot dir ja no farem els sopars del món, anem a plantejar un festival de cinema intercultural, i que puguem veure no només què es menja de carn, sinó que fem un festival de cinema internacional. I que Senegal fa més de 150 pel·lícules a l'any, i que potser no en som prou coneixedores aquí. *Ése gran país que pensamos que es África*. A mi em sembla que de

vegades sí que són petits inicis que nosaltres alimentem, però l'any següent *una vuelta de tuerca más*. I de vegades són llocs com amables perquè persones que sinó no es parlarien mai tinguin una primera aproximació. Ja dic que no és suficient, i no és *el fin en sí mismo*, però em sembla de vegades un bon inici de processos a llarg termini. Moltes vegades *problematitzem* si és que aquest mecanisme, o aquesta mostra cultural, o aquest format, o aquesta eina, si és bona o dolenta. I a mi em sembla que de vegades ens perdem en la intencionalitat i qui l'està generant. És a dir, si és una AFA de famílies absolutament blanques i TTV, aquesta gran idea revolucionària de fer el dia de la diversitat a l'escola probablement ens passi el que deien la Desirée i el David que es quedi en una cosa *muy folklorizante*, que no tingui cap mena d'intencionalitat, i per tant li estarà fent el joc a una cosa molt complaent. ¿Què passa quan hi ha una comunitat colombiana i vol celebrar el dia de Colòmbia? Perquè pot ser que sigui un dia molt folklòric, el de Colòmbia, o el de Xile, m'hi poso jo. El 18 de *septiembre, día nacional de Chile*. Quan jo estic en un lloc on soc una cultura o una comunitat minoritzada per mi és molt important tenir llocs, que a més a més siguin simbòlicament potents, a la ciutat. No vull la sala polivalent, de la subsala, que està a la sala dels afores de la ciutat. No, no. Jo vull la plaça del poble. I hi tinc dret. I vull el meu festival xilè un cop a l'any. Per mi també és important, quan llegim les peticions, jo vaig ser tècnica d'immigració en un ajuntament, i em tocava fer les valoracions de subvencions, i aquest era un gran debat, fa quinze anys. *Fiestas nacionales sí, fiestas nacionales no. Y cuáles sí y cuáles no*. I quins costos tindrà. I com es defensarà que en el Fòrum de Barcelona hi hagi 20.000 colombians i colombianes ballant bachata, *todo un sábado*, i qui paga la festa. Sí? I com justifiquem al veí o veïna de Barcelona, de tota la vida, que ara el Fòrum no és només per al Cruïlla, sinó que també s'hi celebra el dia de Colòmbia. Hi ha uns costos. No és *un camino lleno de rosas, no es un camino hacia el cielo*, dir que ara farem cultura intercultural. Hi haurà incomoditat. Hauré de donar explicacions a qui sempre havia ocupat els espais culturals, a qui sempre havia tingut els pressupostos, a qui sempre havia tingut el micro. Perquè hi ha altra gent que és de justícia i el seu dret cultural fer ús de tot això. Llavors, *bueno*, sempre pensar des d'on ve: si té un objectiu de reconeixement de les comunitats, per exemple, *bueno*, mirem... si és folklore des de l'autosignificació, des de l'autorepresentació, és supervàlid. I hem de poder explicar a la gent que se sent d'una cultura majoritària tarragonina, que ara això també és cultura tarragonina. També passaran aquestes coses.

NORIAN: Sempre que pensem en els altres, els que són de fora, pensem en el folklore. I potser quan parlaves de bachata potser no només estem parlant del festival xilè tal qual... Potser també és una de les coses en què no mirem més enllà, només pensem en les tradicions pures i dures, no pensem que la cultura evoluciona. Que som gent que vivim en un altre moment, altres gustos. No sé què en penseu. Tothom està pensant en trobar-se l'arepa veneçolana, però potser jo ja no feia arepes... *Bueno*, és mentida. No era l'exemple. Però vull dir, que potser hi ha més coses de la cultura com el cinema, com deies, de la producció cultural, dels altres països. No sé què en penseu. Potser hem de mostrar que la cultura dels altres, no sé... Això dels altres és per entendre'ns, però que va més enllà del que pensem, no?

DESIRÉE: Jo tinc, em venen al cap dues reflexions al respecte d'això. Una seria parlar d'apreciació i apropiació, perquè també... I sento que els processos d'apreciació es

donen quan els esdeveniments, els actes, les celebracions, s'organitzen amb les persones d'aquella comunitat. Llavors, quan la celebració, o l'organització de l'acte, té en compte les persones d'aquella comunitat, aquelles persones poden dir doncs mira les arepes sí, la salsa i la bachata no, però una mostra de poesia sí, o una mostra de cinema, com deia la Carol, sí. Però quan no es compta amb les persones de la comunitat succeeix l'apropiació. I l'apropiació és molt fotuda perquè parteix d'uns imaginaris. Jo m'imagino que ser xilena és X, i des d'aquí duc a terme, o organitzo, tot un seguit d'accions que jo crec, des del desconeixement, o des d'un coneixement molt superflu, que és el que és ser una persona xilena, o veneçolana, o brasilera, o gambiana, o ghanesa, o egípcia, o el que sigui. Jo crec que hi ha aquests matisos entre apreciació i apropiació, que crec que s'han de tenir en compte. També crec que quan parlem de gent... jo tampoc soc VTV, Vilanovina de Tota la Vida, però jo sempre em trobo com entre dues aigües perquè sempre hi ha la cultura local i els que han nascut a fora, però és que jo he nascut aquí. Llavors, som tot un conjunt de persones espanyoles, o estrangeres per l'estat, ara ens posaríem en qüestions administratives, però sabeu que hi ha moltes persones que neixen a Catalunya però continuen sent estrangeres, no?, perquè l'adquisició de la nacionalitat espanyola... si els teus pares no són espanyols tu no ho ets, encara que hagis nascut i educat i crescut a qualsevol indret de Catalunya o d'Espanya. Llavors, les persones com jo, que som nascudes aquí però tenim un *background* diferent, també tenim aquesta posició, crec que és molt interessant, d'unificar o d'absorbir o d'entendre, o fins i tot de traduir codis entre les dues cultures. El que se celebra a casa i el que se celebra fora de casa. El llibre del Moha Gereou *Qué hace un negro como tu en un sitio como éste* ho explica molt bé. L'autor és nascut a Huesca però la seva família és de Gàmbia. A casa es menja *mafé*, però a ell li agrada la paella i la truita de patates. Pertanyem a una generació que fa com una *generación bisagra*, que amb la que normalment no es compta i que seria molt interessant també incorporar en els processos culturals per fer aquesta interpretació, més que no pas traducció, i aquesta adaptació de contextos culturals diferents.

CAROLINA: Ens estem saltant el guió? [*riu*]. Mirant les qüestions que anàvem a abordar avui, al tren, i hi ha una cosa que em sembla interessant, relligant això que ara deies, Desirée: per què la cultura? Quin poder té? Quina eina és? I aquestes que som generació *bisagra*, que hem viscut processos d'aculturació, que fora de casa hi havia un context majoritari, cultural, perquè la cultura són moltes coses, la cultura és la llengua que es parla a l'escola, i les que no es parlen, la cultura és com són els carrers i com no són els carrers, la cultura és les formes de criança, sí?, i quines estan més validades que d'altres, la cultura és quins grups tocaran a la festa major i quins no hi tocaran? Per tant, la cultura està plena de representació i infrarepresentació, d'absències, d'invisibilitzacions. I pensava que jo la primera vegada que em vaig adonar que era d'una generació *bisagra*, que havia crescut entre dos contextos, i que això em donava una identitat que no se m'havia acudit, és quan vaig veure un documental, projectat en un gran cinema, on hi havia altres joves, contemporanis, jo ja no soc jove, però explicaven que ells se sentien que a casa tenien un context, fora de casa un altre, i que ells se sentien com un tercer gènere, com un *tercer tipo*. Som criatures amb una identitat que no és ni aquella ni aquesta, i que dona lloc a una cosa distinta. I jo, que vaig poder consumir cultura, i poder veure i sentir-me reflectida en un salt generacional brutal, però estan explicant una cosa que també m'explica a mi. I també em sembla que la cultura té un

poder creador, i de foment de la creativitat i la imaginació, que ens permet imaginar solucions, o possibilitats, que el dia a dia, o la paraula, el diàleg, la discussió, el debat, en aquest món global fem servir molt... debat i paraula, i el que *está escrito*, i de cop l'art té uns llenguatges diferents que et permeten imaginar-te coses, que d'una altra manera no t'haguessis imaginat. I em sembla que la identitat que és dinàmica i es va construint al llarg del temps, la cultura ens dona un lloc molt interessant on poder-nos descobrir, on tu pots ser moltes coses. Jo vaig créixer amb la pregunta: sí, sí... però què et sents més? És com a qui t'estimes més? Al papa o a la mama? Ara no sé què diríem, o a la mama o a la mama, o no sé. I fins molt gran em feien molt aquesta pregunta, i mai existia la possibilitat de què jo era una altra cosa, de què senzillament tenia un pare i una mare, que me'ls estimava molt als dos, el meu lloc d'origen i el d'arribada, però que en mi s'estava forjant una altra cosa. Hi ha una gran invisibilitat social sobre tots aquests xavals i xavales que són *bisagra* i que creixen amb aquesta multiinfluència, i que genera també una tensió identitària, cultural, intergeneracional, molt gran. Perquè has d'estar negociant amb tu mateix constantment què és lo validat, què és *lo bo*, on està l'ascensor social, com podré progressar, com ni tan sols podré passar desapercibuda...

NORIAN: Em mostro? Em puc mostrar com puc? Ara tornaré al guió, eh, perquè sinó diran... Però és que som molt ambiciosos, eh. Em diuen que preguntis com podem treballar des de la cultura per a la integració de totes les nacionalitats que viuen al a ciutat. Són ambiciosos, eh.

DESIRÉE: Jo tornaria al que deia abans, perquè a mi m'agrada molt repetir-me. Perquè crec en l'aprenentatge a través de la repetició. Dic poques coses, les dic moltes vegades, i potser algú les reté. Llavors jo tornaria a la necessitat de fer una crítica des de la població autòctona. El que deia la Carol, no? ¿Hi ha aquesta disposició a acceptar que ara Colòmbia, Veneçuela, Equador, Txad, Sudan... formen part de Tarragona? Perquè estem aquí a Tarragona, eh. Hi ha aquesta disposició des de...? Llavors, aquí aniríem una mica a la part micro, individual, però al final molts individus generen l'activitat i el canvi... hem de fer exercicis de reeducació, o deseducació, molt importants, relacionats amb el que deia abans: la descolonització. Perquè no només és incorporar els elements culturals, o les festivitats, d'altres indrets de la població, dels veïns i les veïnes, que són d'altres països: és, del que tinc jo, i se suposa que són les meves representacions culturals, ofenen o humilien altres grups, altres identitats culturals? Jo penso per exemple en els reis mags: sent una nena negra veure constantment cada any un senyor blanc pintat de negre això és molt dur. És molt dur. I que quaranta anys encara hi hagi llocs on encara es continuï fent això, que si el patge Faruk, i gegants... Perquè hi ha alguns llocs on hi ha gegants...

NORIAN: Aquí, aquí.

DESIRÉE: Ah, mira, no ho sabia.

NORIAN: El Negrito i la Negrita.

DESIRÉE: Llavors són totes aquestes qüestions. Som una ciutat acollidora, integradora que no sé ben bé què vol dir integrar... Però les nostres representacions culturals potser

també les hem de repensar en el moment en què algú diu: «Ei, això, a mi, em dol. Això, per mi és violent». Podem fer alguna cosa? No, és que això sempre ha estat així. És que és nostre, no ho podem tocar. Si t'agrada bé, si no t'agrada... *Pues és lo* que hi ha. Llavors no només és pensar en com cedim espais a persones d'altres cultures, sinó que és també mirar una miqueta endins, i veure del que fem i del que tenim i són les nostres manifestacions culturals, estem sent curiosos, estem sent respectuosos amb persones d'altres indrets? Perquè si no ho estem fent potser tenim un problema. I res és intocable. Res. Res que no siguin els drets humans. Llavors, en el moment que les teves celebracions menystenen els meus drets culturals, o identitaris... Potser aquí hi hauria d'haver una conversa i un plantejament.

DAVID: M'ha agradat això, Desirée, que dius que et repeteixes. Jo ara volia dir... És que ho tenia aquí apuntat. De vegades les típiques preguntes, el què, el quan, el qui, són les claus. I el qui i el com per mi és molt essencial. Hem resolt *lo* de la folklorització, no ,no... hem d'anar més enllà, que és molt important. És apreciació o apropiació? Una gent que volem ser molt integradores que volem fer una cosa que acaba sent al revés, no?, perquè és la meua idea que tinc de com una gent viu, cuina, o celebra, o el que sigui. Llavors, per tant, al final la clau de com integrem a tothom és que... jo torno, per això deia que jo també em repetiré, al que per mi és molt important: qui fa la cultura, qui decideix, qui l'organitza, qui la governa. Perquè sinó seguim reproduint una hegemonia que invisibilitza, silencia, no dona espai, a tota la diversitat. *Vale?* Llavors jo aquí volia apuntar un tema important, que és l'aproximació a la cultura, o a l'art, o la vivència, que clar, tota l'estona reproduïm *etnocèntricament* la nostra manera de *consumir*... teatre, música... i és una vivència, una aproximació pròpia, la que d'alguna manera, occidental... amb tota una història... llavors, clar, hem d'estar oberts a d'altres maneres d'expressió cultural, de celebració, perquè sinó... si jo celebri concerts a les 11 de la nit, amb alcohol, potser ja hi ha tot un espai de gent que és que no li serà gens amable. És un espai obert, pot venir tothom, però no n'hi ha prou amb dir això. Nosaltres, des de l'Ateneu de Salt, també ens en fem un fart. És un projecte obert a tota la ciutadania, però jo he de ser conscient que no n'hi ha prou amb dir que és obert. Quan entres en un espai ja tens una d'impactes que ja saps si allà és un lloc on tu t'hi sents còmode o no. I aquí hi ha molts elements a tenir en compte. He dit coses que a Salt hem de tenir presents, coses d'horari, per descomptat, però d'alcohol, el menjar... I ja no només és pensar en nacionalitats, tal i qual. És que cada vegada tenim una societat més diversa en tots els sentits. Per exemple, el menjar. Doncs cada vegada... Ara es complicadíssim això, doncs és el que toca. S'ha acabat la botifarra i prou. I batalles que tens, però és que és una manera d'assegurar que d'entrada no hi hagi una barrera. I això no és un tema de nacionalitat, perquè aquí hi ha molta gent que hi queda... Per mi el tema és el qui, que l'hem de fer entre tots i totes. L'administració, els pobles, les ciutats, seran riques quan tinguin la capacitat de fer processos oberts on els veïns i les veïnes puguin formar part del que ens construeix a nivell de celebracions, de festes... i en la mesura que això es pugui, si hi ha circuits reduïts, de poder, sobre el que passa, mai es revertirà. Per molt que sigui gent que es nodreixi, es formi, i tingui una certa visibilització. Ara parlàveu molt d'aquestes cultures *bisagres*, a Salt passa molt, això també ha de parlar qui ha viscut això, eh. Jo feia un pas enrere. Tu pots haver escoltat molt, però això ho sap qui ho viu. És el mateix que diem, en parlàvem abans al cotxe, del masclisme, el racisme... la idea que jo puc estar molt format, deconstruït i lo que vulgui, però que si hi ha un moment que parlem de

feminisme també he de fer un pas al costat i ha de parlar qui pateix realment això. Però què vol dir això? Vol dir perdre privilegis, fer un pas enrere, i això costa molt. Per mi és el gran tema. Per mi és una mica això: renunciïes, passes al costat, al darrere, i deixar que s'expressi la diversitat, que és molt diversa. Nosaltres, a Salt i com tothom, hi anem reflexionant molt i tal. Hi ha una cosa que jo també tinc molt present: quan moltes vegades tens una idea de pensar en què tu vols diversitat en el que tu fas, i vols quotes, i entendre també quan és un problema teu, d'alguna manera. No, és que jo vull legitimar que el que faig està molt *guai*, però potser ho estic fent des d'un mal lloc. Que molt sovint és anar a buscar a gent per la quota, ostres, veniu. Potser no els interessa. Aquesta idea de no fer primer una autocrítica interna, i dir *bueno*, jo des de quin lloc ho estic fent. Potser no interesses. Ei, busca comunitats, busca diferents sensibilitats al teu poble, al teu barri, fes xarxa, i deixa que aquesta gent s'expressi, i escolta-la, i a partir d'aquí construeix *algo* que interpel·li a tothom. Si jo vaig buscant fer coses *superguais* des del meu lloc de privilegi. I dic aquest *jo* que pot ser un tècnic de cultura, un programador d'un espai... jo crec que hem d'anar a fer espais de participació real, no quan li ve bé a l'administració, o al tècnic. Que siguin realment espais de vertebració de coses reals. S'ha de fer un treball real de generar xarxes, treball comunitari, anar a diferents llocs, buscant recollir el màxim d'opinions diferents i de vinculació. Jo crec que al final el que hem de crear és una ciutat on la gent es vinculi més, faci més poble, faci més treball comunitari, i siguin les persones les que escriguin el dia a dia del que passa al poble.

CAROLINA: Abans heu dit que aquí hi havia tècnics i tècniques de cultura. En això que ara deia el David, els temes de participació, és com *bueno*, l'administració és majoritàriament blanca, els processos de participació ciutadana com fem per vincular el veïnatge, perquè són processos que són llargs, en el temps, és *actuacionista*, vol resultats i indicadors a curt termini, perquè els necessitem, perquè sinó l'any que ve ens treuen la partida... Aquests processos tenen les seves complexitats. Però en els temes de participació, segur que ho sabeu, però la gent està molt desencantada de la participació. Cada cop costa més. I en això que deies abans, David, que sempre diem: hi ha alguna cosa pitjor que no preguntar a la gent, que és preguntar i després igualment fer el que et doni la gana. *Y esto passa, ¿vale? Entonces, vamos a hablar de esto*. Que això fa que després els joves passin de tu quan els crides per fer alguna cosa. O la comunitat, o l'entitat religiosa, tal, vens m'utilitzes i després això no té una continuïtat. Llavors és important aquest vincle, aquest procés. Anem a fer-ho des d'un lloc que jo com a administració hauré d'entendre, incorporar, lògiques i maneres de fer, que potser no són les que jo tinc. Sí? O sigui, la diversitat cultural no només és xula i és maca perquè tenim restaurants de tot arreu i fem balls del món, *vale?*, i té uns costos. Jo també m'estic adonant que soc molt repetitiva. Jo també insisteixo molt en què té un cos, té un preu, ens arromanguem i anem *en sèrio*. I assumim les conseqüències. A qui incomodarem, qui no se sentirà prioritzat, a qui li direm ara t'has de posar una mica al costat, perquè a part dels pessebristes, o dels sardanistes, o dels castellers, aquesta sala ara la faran servir també aquests xavals que volen fer un vídeo participatiu sobre el seu viatge Marroc-Catalunya. I això té un cost, no? Llavors, els temes de participació jo cada cop estic més obsessionada que siguem transparents amb la gent, que diguem a la gent quan la seva opinió és vinculant o no. Perquè la participació, per a la ciutadania també té un preu molt alt, de temps, d'energia. Persones que emigren, que tenen necessitats bàsiques no cobertes, horaris d'infern, i els demanem que participin en el pla estratègic del

pressupost participatiu del barri. Doncs no podem començar la casa per la teulada. Jo apel·lo molt a la responsabilitat professional, en general, però ja que som en l'àmbit de l'administració pública... Teniu, tenim, una responsabilitat. «És que no venen Carol». Mira que hem posat cartells. Això està obert a tothom. Home, només faltaria. Però una cosa és que diguis que està obert a tothom i l'altra que et busquis la vida per entendre, tenir procés, amb les persones que tu creus que tu ets un instrument al servei de la ciutadania. El teu equipament està al servei de la ciutadania. I la ciutadania també és tota aquesta ciutadania amb la que no has *interlocutat*, que no està a la teva agenda de contactes, que no està a la teva base de dades, que no està al teu Excel. Que no la convides a un procés, o una estrena. Doncs bé, haurem de renovar l'agenda.

NORIAN: Aquesta era la següent pregunta. És més concreta en programació. Hi ha gent aquí que té a veure amb la programació. Com es fa que la programació sigui més oberta? Idees.

DAVID: El com i el qui.

NORIAN: El qui és important.

DAVID: Sí.

NORIAN: On anem a buscar el qui? Com el trobem? Jo aquí veig moltes persones d'associacions d'immigrants de la ciutat que estan molt ocupades a sobreviure. I ara potser han fet un pas més enllà i estan ajudant a d'altres a sobreviure. Com es fa aquesta xarxa? Com t'apropes al qui? Perdona que t'he tallat eh, però aquest com m'interessa.

DAVID: Ara has tret un tema que és clau, eh. Si un no té les necessitats bàsiques cobertes, com li pots demanar que... Això ens hi trobem molt a l'Ateneu de Salt. Salt és un lloc amb molta desigualtat, amb molts problemes de d'habitatge... Per començar, el nostre espai està disponible i estem a disposició de les necessitats que hi hagi entre veïns i veïnes. Ara s'ha creat un Sindicat de l'Habitatge i es troben a l'Ateneu, i allà succeeix aquesta diversitat, hi és allà present. Perquè realment hi ha una necessitat d'autoorganització, de trobada, de junts fer força i lluitar per uns drets bàsics com pot ser la vivenda, i allò ja no entén de... allà hi ha una diversitat que és present, i que interactua, i de cop estem fent més feina en aquell espai que en d'altres. I per mi el que és molt important en aquest qui i com... Clar, és que per mi la clau és l'autoorganització i el fer xarxa, i el que la gent participi i es vinculi. Jo m'imagino, per exemple... a mi em preocupa molt el tema de festes, entitats, coses populars que hi havia molt, festes de carrers, que han anat tirant enrere. Per què? Cada vegada hem legislat més, l'administració és més i més fiscalitzadora, garantista, que tu per muntar una cosa requereix d'una complexitat que al final fa que molta gent tiri enrere. I jo dic: quan hi havia una associació de veïns, una cosa molt simple, que potser només funcionava per fer la festa al carrer... Me'n vaig a *lo* petit perquè al final serveix per explicar *lo* més gran: organitzar la festa d'un carrer. Però de cop allà pot interaccionar una diversitat de cop, això que dèiem una mica... de cop poses un escenari, una veïna vol sortir a cantar, i s'organitza una cosa d'una forma molt... poc institucionalitzada i de forma espontània i comunitària, i de cop allò és una bona praxi i un bon exemple. Perquè allò és la festa *cutre salsitxera* d'aquell carrer, però és la

festa d'aquell carrer que han fet totes les persones d'aquest carrer. Per mi és un bon exemple que es pot anar escalant. Perquè és això: de cop allò pot ser un bon exemple i una bona praxi. Perquè allò ho han fet i decidit tots els veïns, d'alguna manera, posant cadascú el seu gra de sorra, i és la seva festa, no?

DESIRÉE: Ara quan parlaves d'autoorganització i espais comunitaris, sento que d'una banda aquí tenim un problema amb l'administració, perquè l'administració és jeràrquica, vertical, protocol·lària... Jo soc funcionària en excedència, o sigui que també en conec els ets i uts, però mentre t'escoltava també pensava una altra cosa... Occident ha menyspreat molt aquestes maneres: allò comunitari, allò autoorganitzat, que està molt, molt, molt, molt poc valorat. Si combines l'etnocentrisme, l'administració pública... tal... jerarquia, procediment... la tècnica ha de fer un informe que l'ha de portar a la cap que l'ha de portar al regidor que ho ha de portar a la junta de govern local, que dius *bueno*... Primer que tenim tots aquests obstacles, i després penso molt que allò comunitari està molt infravalorat a Occident. Molt. I això complica. Perquè hi ha com una mirada sempre de menysteniment cap a aquestes qüestions. I en canvi al sud global allò comunitari és vital. És supervivència. I aquí també hi ha aquests jocs. Com fem... Jo hi penso, de nou. Educació antiracista. Perquè pensa en *multiculti* i tal... No n'hi ha prou, és que no n'hi ha prou. Sí, exacte, caiem en l'*efecte Benetton*, que dintre de l'educació antiracista d'això se'n diu tokenisme: que és, agafó una persona d'aquí... una negra, una gitana, una xina i una mora. Ningú em pot dir que no hi eren. Però han tingut alguna paper? Quan ens quedem en la superfície el que fem és tokenisme. I per poder detectar i entendre aquestes qüestions amb la multiculturalitat no en tenim prou. La multiculturalitat és un paradigma que no permet a la gent entendre totes aquestes qüestions jeràrquiques que estableix la supremacia blanca. Sí, he dit *supremacia blanca*. Llavors, sense l'educació antiracista que permeti que entenguem totes aquestes dinàmiques... tota aquesta història colonial, que no podem negar... però que estem negant invisibilitzant constantment... no podem continuar, no podem avançar, no podem entendre, no podem sobreposar-nos a aquestes resistències que sorgeixen quan em diuen «ara t'hauràs d'esperar una mica». Ahir vam presentar un llibre a l'FNAC i al torn de paraula jo vaig dir primer les persones racialitzades, i si queda temps, que potser no en queda, les persones blanques, i ja hi havia algú removent-se a la cadira. Ja hi havia algú removent-se a la cadira. I amb què té a veure això? Això té a veure amb una cosa molt interessant que va dir la setmana passada el Lilian Thuram, que vaig tenir l'honor i el privilegi d'entrevistar-lo, això té a veure amb un plaer que està relacionat amb aquesta supremacia blanca. Amb aquest saber que les meves necessitats, pel que fa a ètnia, raça, racialització, etc., sempre estan al centre, o al capdavant. I això és plaent. Ho és. I és un plaer molt inconscient però molt arrelat, i si no ens eduquem i parlem obertament de *blanquitud*, privilegi blanc, fragilitat blanca, és que la que complica tota la història, és que no avançarem de veritat. No podem continuar dient... no, aquí tenim gent de tot arreu. Tenir gent de tot arreu implica tenir conflictes... La diversitat implica conflictes. I la conflictivitat no sempre s'ha d'entendre com quelcom negatiu, però és quelcom que s'ha d'aprendre a gestionar. Però quan parlem de diversitat ètnica, cultural i d'origen, necessitem educació antiracista, i sense això no anem enlloc.

CAROLINA: Abans parlàvem amb la Noemí sobre justament això, com la setmana passada en una conferència... jo soc una persona blanca, que viu en una bombolla

determinada, amb unes influències socials i educatives determinades, i que per tant com faig antiracisme o interculturalitat des de la consciència de qui soc i com miro el món, no? Llavors, hi ha una altra constatació que és que l'administració és principalment blanca. Perquè, com deia la Desirée abans, hi ha moltes traves de tipus administratiu. Si no tens DNI no pots fer unes opos. *¿Por ejemplo, no?* Això ja ens determina un biaix molt gran. Perquè si estiguéssim parlant que tots els funcionaris públics són homes. Que no hi haguessin dones. En una regidoria, en un consell comarcal. Ens assemblaria com a mínim xocant, i bastant atroç. *Nos sangrarían los ojos. Alguna cosa no está bien aquí.* Doncs això és el que passa en termes de diversitat cultural. Per tant, ja hi ha un biaix de la mirada. Aquest biaix es pot treballar? Com diu la Desirée, doncs cal formació. I és un camí de vida. És una formació constant. És tenir la consciència que tenim aquest biaix. Que som fills i filles del patriarcat i del racisme. I que per tant ho portem incorporat, ho hem de treballar no només a nivell personal, que és allò desitjable, sinó també perquè teniu una responsabilitat professional, i teniu un poder: a qui dono una subvenció, a qui obro el teatre, a qui programo i a qui no. I a qui estic facilitant l'accés... És molt important, sí, sí, es poden fer canvis, són progressius, però com a mínim reconèixer el biaix, que el biaix existeix. I per tant des d'aquí, quins mecanismes, o quin treball, es pot fer a diferents nivells per intentar pal·liar una cosa que és injusta. És un mercat laboral, l'administració pública, al qual moltes persones no hi tenen accés per la seva condició administrativa. Era una de les coses que no em volia oblidar de dir. Després, deies coses que podem fer. Jo sempre que penso en cultura penso en educació. És un binomi que tinc al cap. Les escoles públiques, els instituts públics, són aquells llocs on tenim tota la *xavaleria*. Són llocs de profunda violència, també. On hi ha també dinàmiques racistes... Jo, aquests mesos, estic fortament alarmada. Fem molts projectes educatius a les escoles. Hi ha professorat molt sensible i amb ganes de fer coses. Però també hi ha professorat racista i maltractador de la infància. No tinc altres paraules per dir-ho que no siguin aquestes. O sigui, hi ha persones que no haurien d'estar exercint amb mainada de quatre, *cinco*, vuit, deu, dotze anys. Parlo de la primària. Després sembla que la secundària sigui molt complicat. Però parlem de la primària, no? Jo aquestes setmanes he parlat amb mestres que m'han dit coses que jo no havia sentit mai. *Uau*, és que estem en un altre nivell eh. Hem passat a una pantalla d'un feixisme explícit molt brutal. Estem en un context molt difícil, amb una extrema dreta que *ya se ha colado por todas partes*. Que té una legitimitat política, social, comunicativa, i que *eso también es cultura*. En *los libros de Historia, cuando se hable de la cultura contemporanea*, es dirà que mai es va viure en extrema dreta excepte als anys 30 i 40 a Europa, com estem vivint ara. El terreny de joc és molt hostil. Ens trobem en una situació de racisme explícit molt forta. Per tant, *a parte de la alarma...* doncs ara més que mai, és molt important la defensa d'aquests... a nivell discursiu, de recursos... puc exigir, quins criteris poso en concursos públics. Soc l'administració, puc exigir que la seva plantilla tingui coneixement de diversos idiomes, que tingui gent extracomunitària... Com a missatge em sembla un pas endavant considerable. L'Ajuntament de Barcelona ho fa. També que puntui fer formació antiracista. Que es porta fent des de fa un temps amb temes de gènere... Es poden fer coses. Hi ha coses que costen diners i hi ha coses que no costen diners. *Lo que se pueda...*

NORIAN: Em demanaven per preguntar, expressament, sobre com podem crear espais i entorns de confiança, de col·laboració, perquè tota la ciutadania tingui accés a la cultura, com interpel·lar tota la població perquè se senti inclosa i participi.

DESIRÉE: A mi és que em sembla molt difícil. Sí, sí, sí, però vull dir: establir aquests entorns de confiança quan estem parlant de persones racialitzades i administració... M'entens, no?

NORIAN: És que només penso en el padró.

DESIRÉE: Clar, aquí hi ha una qüestió, que és el peatge emocional que les persones racialitzades paguem cada cop que ens acostem a l'administració. Estem en tensió. Per què? Cada cop que ens apropem a l'administració rebem violències, que per a les persones racialitzades són molt habituals. Això ens genera, o reforça, un desgast, emocional i psicològic, que ja arrosseguem. Llavors és com aquest cicle. Ja estem emocionalment cansades i esgotades, arribem a l'administració, ja estem en estat d'alerta perquè no saps per on et vindrà però et vindrà. Llavors, desfer això, per generar un entorn de confiança és molt, molt complicat. Passa pel que deia ara la Carol, per aquesta formació. De moment, aquesta formació... tenim un problema. A l'educació antiracista, que passa igual amb la perspectiva de gènere, s'hi apropa qui té una determinada sensibilitat. I tot i tenir una determinada sensibilitat, de vegades no n'hi ha prou. Jo tinc un programa de sensibilització per a la Generalitat de Catalunya, per al Departament de Justícia. I és un programa que la gent s'hi apunta voluntàriament. Un curs de vint hores, i les primeres quinze he d'estar «ei, la profe soc jo», «ei, qui té el coneixement soc jo, deixeu de qüestionar-me». I és la gent que hi és perquè hi vol ser. Per tant, parlar de persones racialitzades i entorns de confiança amb l'administració pública de moment em sembla molt utòpic.

NORIAN: També hem de ser conscients de les persones que parlen una altra llengua. Et dirigeixes amb la teva llengua materna a l'administració i potser ja tens la sensació que t'estan mirant d'una altra forma.

DESIRÉE: Exacte, exacte.

DAVID: Tu has dit com ho fem perquè tothom participi...

NORIAN: I ara que ens acostem a la pausa, penseu en bones pràctiques.

DAVID: *Vale*, doncs jo abans he expressat una bona pràctica, i això em connecta, i tornaria a repetir coses de *lo* d'abans. Però estic molt d'acord amb la Carolina que al final la clau és l'educació. I per mi hem de canviar també la cultura de moltes coses: la cultura de la participació, la cultura de... i és una mica anar al revés d'on va el món, eh. Jo crec que la solució és anar al revés d'on va el món: un món capitalista, cada cop més individualitzador... La solució per mi és al revés: els vincles, les xarxes de suport mutu... I que ho és en tots els sentits, eh, la criança... I jo em faig un fart de veure xarxes de suport mutu, moltes provinents d'altres regions, i te'n fas creus. A l'Ateneu de Salt gestionem la federació d'entitats de Salt, o sigui no és directament gestionat per l'administració. I sé que hi ha moltes entitats de Salt, sobretot africanes, que tenen una xarxa de suport fins i tot per la repatriació. Hi ha moltes formes de suport mutu. Moltes vegades al·legals, però són molt potents... Per mi la clau torna a ser aquesta. El viure,

exercir, com a ciutadà, en tots els aspectes màxims. Participes del que passa al teu voltant. Tot aquest canvi de cultura vol dir també a través de l'educació... l'escola és, per sort, de moment, un dels bastions més clars de l'estat del benestar, universalitzador, no? La qüestió pública. Llavors, allà hem de treballar molt bé també aquest tema cultural. A mi també em preocupa aquesta aproximació a la cultura molt des d'un consum. També hem d'aprendre més a viure-la. I crec que l'escola ha de fomentar molt això. La cultura és un dret. I és un dret que hem d'universalitzar. I que sigui un element que puguin viure, gaudir, tant com a espectadors com en qualitat de generadors. Per mi això és la clau, perquè sinó reproduïm també els models. Crec que cada vegada hi ha més escoles, universitats, *supertop*, elitistes, i hi ha una pèrdua realment d'una cultura més popular, del voltant... a mi em preocupa que tothom, en la mesura es pugui, es pugui sentir artista. Si jo pinto, toco la guitarra... Per què no vivim més la cultura? Per què no generem més espais on no només anar a veure grans artistes sinó anar a veure qualsevol persona que toqui? Jo això ho he anat veient als territoris. A Salt, a Girona, a Banyoles... de veure menys música en viu en un bar, que té a veure potser amb aquesta sobrelegislació de tot. I ho sento, també té a veure amb aquest capitalisme. Cada vegada festivals més grans, festes majors també amb escenaris grans, llocs molt multitudinaris, però on només veiem l'hegemonia, o sigui, el gran grup de música que està de moda en aquell moment. I a mi em preocupa com fem relats més... en comptes d'elevat grans artistes, hi ha un moment que dius, ostres, la veïna del davant, que a més té un discurs que m'és més proper... és una cosa molt més transformadora, del meu dia a dia, que anar a veure un concert de Taylor Swift. Que està molt bé aquest món més global, més mundialitzat, que està molt bé. Però em preocupa aquesta distància on fins i tot hi ha aquesta síndrome de l'impostor de... Jo no en sé de tocar la guitarra, o de cantar, o jo no hi entenc d'això.

PÚBLIC: És igual, si saps o no. Com ho fa la teva veïna...? La cançó, la nana, quins components comuns tenen? Com ho podem gestionar, establir, compartir, comparar...? I no apareix enlloc. Tot s'acaba al museu, a l'auditori...

NORIAN: Ja per acabar, si teniu més idees de bones pràctiques i després haurem de parar deu minuts. Després continuarà, eh, perquè tothom hi podrà participar i podrà fer preguntes.

CAROLINA: Bones pràctiques. A mi em sembla *xulo* pensar en la cultura antiracista. Fer de l'antiracisme una cultura. Fer que la cultura s'apropii i es faci seu l'antiracisme. O sigui, com faríem això. Si Tarragona diu que vol fer una cultura que no sigui excloent, que inclogui, que reconegui, que faciliti, que sigui accessible... em semblaria un bon lloc per on començar. Perquè sinó sempre estem pensant: com fem que els immigrants participin? Com fem que les comunitats tal...? Com fem que vinguin a les estructures que tenim muntades? Però inspeccionem molt poc el poder. Li demanem molt poques explicacions al poder, que canviï els criteris, que adapti els seus formats, que cedeixi al seu pressupost... *Bueno*, està molt bé plantejar-nos que tothom participi més, però què fem per canviar el que està fent que aquesta gent no participi. I una altra cosa que a mi em sembla important és que sempre parlem de les entitats, de comunitats, de persones migrades... és una superfeinada... A mi tota la gent que participa en coses, el meu reconeixement màxim. Però a mi em sembla que també haurien d'incorporar la mirada

antiracista i intercultural les entitats que *yo llamo, con todo el respeto del mundo, random*. Les entitats dels geganters de Tarragona... *¿Qué es lo que se lleva en Tarragona? Pues els castells, els castellers i castelleres. «Com fem que aquestes entitats incorporin persones racialitzades?»*. No, no, com t'ho fas per treballar conjuntament amb altres i mous les teves estructures i les poses al servei de la gent que fins ara no les ha tingut. Com fem que les entitats de Tarragona, i no només les persones racialitzades, *se metan* en aquesta cultura antiracista.

NORIAN: Fem una estoneta de pausa i continuem.

PÚBLIC: *Una cosita, yo creo hay aspectos culturales del qué, que a veces es que no son tenidos en cuenta. La Unesco, como hacías referencia anteriormente, dice que el hecho religioso, el fet religiós, es cultura. Es más cosas. Es espiritualidad... Es más cosas. Pero desde un punto de vista colonialista y occidental queda atrapado entre dos lógicas: la lógica laicista, ¿me explico?, de que el tema religioso lo tenemos que apartar del estado, y la lógica conservadora, de que, si no es católica, también fuera. Queda totalmente apartado des de una lógica colonialista, el hecho religioso. Pero la población diversa que tenemos en nuestros barrios, y en el centro, que llevan más de 20 y 30 años y que solo oyen la palabra integración cuando quizás tenemos que pedir que sea al revés, que la integración sea de la población hegemónica... no se le tiene en consideración este factor. Para la población católica, para la población española en general, catalana, el hecho religioso no es tenido en cuenta para el 52% según el barómetro de religiosidad. Para el 48% sí. Pero si tú te vas a los colectivos musulmanes, y a los colectivos evangélicos, para ellos el hecho religioso es muy importante. Y articula la parte social. Si no tenemos en cuenta estas redes sociales no podremos articular nuevas formas de cultura e inclusividad. Al punto que en un barrio hay un 30% o 40% que celebra el ramadán, pero el resto de la gente no sabe qué es el ramadán. ¿Me explico? Por lo tanto, el reconocimiento del hecho religioso es un elemento que no debería depender de departamentos de migración o interculturalidad, sino de cultura con mayúsculas. Porque si no no llegamos. Y el uso de la lengua, perdonad eh, aquí podríamos haberlo hecho en catalán o en castellano, pero yo no he invitado a determinadas personas porque sabía que esto se iba a hacer en catalán, y ya me he autocensurado, ¿vale? Y es posible que de este acto haya réplicas en otras cosas y otros formatos para llegar a otros colectivos. Pero el qué, el con quién y el cómo, superimportante, pero tenemos que escuchar más a estos colectivos y apoyarlos. Porque solamente con autoorganización no llegaremos. ¿Me explico? ¿Propuesta? A la hora de otorgar subvenciones. Introducir tres, cuatro, cinco, ocho, indicadores de interseccionalidad, de tal manera que si aquella entidad cumple con algunos de los elementos reciban un plus económico. O introducimos éticos de equidad o sino estaremos reproduciendo los sistemas de poder, tal cuales y hegemónicos. O hacemos políticas en la lucha de la desigualdad o sino no revertiremos estos elementos de desigualdad de racismo, de clase... Los que hemos comentado. Gracias.*

DESIRÉE: *Sí, bueno, es lo que comentaba Carol, cuando se revisan las solicitudes de subvenciones, va justamente en esta línea. ¿A quién se le concede? ¿Cuánto se le concede? ¿Qué implica que se les conceda a unas entidades y no a las otras? O sea, que es seguir pensando y seguir elaborando toda esta cuestión. La autoorganización es*

importante, pero, evidentemente, en muchos casos no es suficiente. Necesita un espacio, necesita unos bienes económicos para alquilar lo que sea, si se celebra una actividad. Y el apoyo de la administración es importante. Pienso mucho en eso. Y el factor de la interseccionalidad me parece indispensable. Seguimos reproduciendo los patrones de la hegemonía y la exclusión que ya existen. O sea, justicia e interseccionalidad van de la mano. Todo el mundo está familiarizado con el concepto de interseccionalidad, ¿no? Si quiero pensar en cómo la clase, el origen, la raza, la religión, etc., impactan en una persona determinada lo tengo que hacer desde la teoría de la interseccionalidad, porque si no me pierdo cosas. Es como cuando me preguntan: ¿a ti por qué te discriminan más, por ser mujer o por ser una persona negra? No, no, por ser una mujer negra, yo no puedo desligar las cosas, porque la interseccionalidad está justo ahí. No lo puedo desligar. Pues con esto lo mismo: no puedo desligar el hecho de que una persona sea migrante, tenga una discapacidad, sea de clase obrera, que esté en una situación administrativa irregular, no puedo analizar todos estos factores por separado, los tengo que unir y esto es lo que me da la visión global de la situación de esa persona. O sea que la interseccionalidad es clave, sí, sí.

DAVID: Jo només volia afegir que el tema religiós és tot un *temón*, perquè com a societat occidental... Es va separant, i és com una cosa que queda però realment és això, que hi ha moltes comunitats que la religió està molt immersa en tot. L'aproximació a la cultura de moltes comunitats és des del ritual. Per tant, no té sentit... Passen llavors coses que... Per què no fem gòspel? Bé, però és des d'un ritual. Clar, la societat occidental vol separar-ho del seu origen. Però clar, prové d'on prové, i és complex això. És molt complex perquè no tothom viu de la mateixa manera l'espiritualitat, la religió, i aquí la cultura hi té un paper. Perquè moltes comunitats, cultures, encara s'acosten al fet artístic, o a la vivència, des del ritual. Cosa que en canvi en les societats occidentals és una cosa que normalment va molt separada. Que no, eh. Al final tot està ple de rituals, al final els reis mags d'orient... hi ha molts elements, allà. És que podríem parlar de moltes coses però no és senzill.

DESIRÉ: Jo vull fer un apunt que vull fer, *porque he pasado de la religión, me ido del todo*. Aquí et diria que no és tan una qüestió occidental com una qüestió blanca.

DAVID: Blanca.

DESIRÉE: *Yo, por ejemplo, que este verano he estado de vacaciones en Estados Unidos, he estado en Atlanta. Atlanta es una población, es una ciudad, que tiene un 60% de población negra. O sea, haha, maravilla [riuen]. Y justamente las iglesias bautistas, las black churches, son centros culturales. Entonces tú vas a la iglesia y antes de la misa te explican todo el calendario de actividades que hay en el centro. Porque la iglesia es iglesia y centro comunitario. Ahora vamos a hacer una actividad de «Estudios bíblicos y yoga». Es que es verdad, fuera de lo que es la blanquitud y el catolicismo, muchas comunidades se organizan cultural y comunitariamente alrededor de la Iglesia. El movimiento por los derechos civiles en los Estados Unidos, Martin Luther King, se organizaba en iglesias. Por lo tanto, exacto, es una cuestión muy complicada, muy rígida. Porque es ese binarismo, o laicismo, o catolicismo. ¿Yo soy budista? Yo eso no lo veo en ninguna parte. Por lo tanto, es complicado de conjugar pero es necesario tenerlo en cuenta. Por supuestoísimo.*

CAROLINA: Sí, sumant-me al que comenten, a mi hi ha una cosa que... *Por lo menos has tocado dos temas que son dos melones grandes, que daban por lo menos para dos jornadas más, y no acabábamos, como son: la lengua y la religión.* En el tema religiós, jo porto tota la vida dedicant-me a temes d'antiracisme i interculturalitat, i també tinc la sensació que el poc que he entès és que la visió majoritària té molts prejudicis sobre totes les altres creences. Si ets ateu, agnòstic, o judeocristià, i poc practicant... perquè si ets un catòlic molt practicant *también eres raro*, hi ha molt de prejudici sobre això. Tenim una visió molt lligada a la modernitat, a la il·lustració, a l'alliberament... Per una història també recent d'una església catòlica i unes institucions que eren molt represores. I llavors, a la Catalunya del 2024, hi ha tots aquests elements que fan que tinguem molts prejudicis sobre creences de les quals sabem molt poc. I encara menys sobre les pràctiques concretes d'aquestes creences i sobre aquests creients en concret. Tots són com grans etiquetes: el Islam, el budisme... *después pasa que estamos absolutamente vacíos de espiritualidad, y vamos buscando un sentido a nuestras vidas. Pero vale, tenemos esa manera de verlo.* I que, concretament a Catalunya, i imagino que Tarragona *por desgracia no se escapará de eso*, hi ha una islamofòbia molt gran. I té moltíssimes capes, i donaria també per abordar només aquest tema. I no nosaltres, sinó companyes musulmanes. Aquesta visió restrictiva, de no voler abordar temes de discriminació i creences... Però passa de forma sistemàtica, constant, en el món laboral, en el món escolar, a tot arreu. Els hi diem que tinguin paciència fins que s'alliberin de les seves creences retrògrades i que sigui com nosaltres, no? I el tema de la llengua, que *es otro gran temazo*, jo crec que puc fer una proposta: hi ha un tema que a nivell de cultural em sembla molt interessant d'explorar i visibilitzar que és el tema de la pluralitat lingüística. Ara a l'Ajuntament de Barcelona ho estem treballant de forma més seriosa, perquè fins ara era com bé una extraescolar d'àrab per aquí, una altra de tal per allà... Hi ha estudis científics que avalen que el plurilingüisme és positiu, a nivell de coneixements, i d'incorporació d'una segona i tercera llengua. Si tu, a nens que migren, que tenen tres, quatre, cinc, sis anys, poden trobar a l'escola, dins o fora de l'aula, segurament, un lloc on poden seguir aprenent urdú, hindi, àrab... tindran moltes més possibilitats i se'ls facilitarà molt més la incorporació del castellà i del català. Perquè estàs, a nivell neurolingüístic, seguint alimentant els patrons de les seves llengües d'origen maternes. Per tant, aquesta espècie d'idea retrògrada de *si no aprendes una cosa o no vas a aprender la otra, o catalán o castellano. O pones el énfasis aquí o aquí. O quieres más a papá o a papá.* Fomentar el plurilingüisme té beneficis culturals per la mainada que estan demostrats. El tema del català i el castellà és *un temazo*. Les comunitats llatinoamericanes carreguem amb el prejudici de què, com sabem el castellà per culpa nostra és més difícil que el català pugui créixer, consolidar-se, o el que sigui. *Es un prejuicio que hay.* I és cert que l'aprenentatge del català passa per moltes coses: *por ejemplo* per tenir les necessitats bàsiques cobertes, per exemple per poder accedir als cursos de CNL, *que tampoco es una cosa fácil...*

NORIAN: A més quan pugues de nivell has de pagar.

CAROLINA: Exacte, té un cost. Jo la meva mare té setanta anys i no va aprendre el català. I es va apuntar sistemàticament al *curso* A. Ella es va apuntar i no el va aprendre, perquè té dificultats cognitives. *Bueno*, perquè al final la ciutadania *tenemos nuestras cositas...*

I tenim les nostres circumstàncies. I no és tan fàcil com dir la gent no el vol aprendre, o passa de tot. I si és així, i si passa de tot, també ens hem de preguntar què està passant, o quines polítiques, o quins missatges estem emetent, perquè hi hagi un sector de població que no el vulgui aprendre. Jo vaig arribar amb 8 anys a Vilanova i la Geltrú. I jo recordo que era l'única nena no catalana de la classe i vaig tenir una mestra que em va dir: mira, totes les paraules que no entenguis te les apuntes en un paper i jo a les cinc de la tarda em quedaré amb tu i te les explicaré. Llavors jo me les anava apuntant. *Guineu i esquiroi*, sempre me n'oblidava, perquè clar no s'assemblava gens a *zorro* i *ardilla*. Llavors, recordo això, de quedar-me molts dies a les cinc de la tarda amb una professora que ho va fer perquè ella va voler. I s'asseia amb mi amb tot l'amor del món, i no és una cosa naïf, l'amor... El vincle. Quan parlem d'argots tècnics, el vincle, l'acompanyament... Estem parlant d'amor, que ens estimem l'altre ésser humà, que volem acompanyar-lo. Aquella mestra sabia perfectament que si jo me'n volia sortir a Catalunya havia d'aprendre el català. Era la seva manera de dir *va, vengà*. I jo vaig aprendre a parlar català des de l'amor. Però sí que conec moltes persones que emigren que no tenen aquesta percepció del català, i que sobretot no han tingut aquesta vivència del català. Llavors, és per replantejar-nos el nivell de conflicte: quins missatges estem emetent, com estem seduïnt, com estem entenent les realitats de la gent, i de per què fa un ús lingüístic o un altre.

NORIAN: Més preguntes, idees, aportacions.

PÚBLIC: De la mateixa manera que ens passa en la gestió de la cultura singularment, que no estem assolint una mirada cap a la diversitat, hi ha el tema de la comunicació. La comunicació reproduceix molts patrons. ¿Potser us sembla que des de la comunicació s'hauria de fer una revisió de com es gestiona, de com es pensa l'expressió pública dels serveis, de les activitats... de tot allò intenti implicar les persones a un projecte més comú? Moltes gràcies.

DESIRÉE: És que abans la Carol ja ho deixa. Això és un treball que tu fas a nivell individual i que te l'endús allà on vas. Fer aquest exercici de pensar com ens comuniquem abans de posar-lo, des de la meua perspectiva, en campanyes, en tal... Hem de pensar, jo com a persona, com em comunico: què dic, quines expressions faig servir. Vaig al *paqui* o vaig a la botiga, vaig al *xino* o vaig al basar? Estic negre? Treballo amb una esclava? Vaig fet un gitano? Llavors, si no hi ha aquesta reflexió primer a nivell personal, després a les polítiques, a les campanyes, a les activitats i els actes no podem fer res... Per tant, de nou tot tornar a: quina educació tinc i quina consciència tinc de la forma com em comunico. Pot ferir la sensibilitat d'una altra persona? I quan ja tinc això present, ja és molt més fàcil que jo tingui aquesta sensibilitat a l'hora d'articular la comunicació d'un projecte, d'una campanya, d'una comunitat, etc. Però primer ho he de tenir jo, perquè sinó això no sortirà d'enlloc. Jo m'ho plantejo així...

CAROLINA: És difícil comunicar interculturalment si el que estàs comunicant no per si mateix intercultural. Acaba sent un frankenstein estrany. El que dèiem abans del cartell Benetton. A qui estem representant? Què hi ha darrere d'això? *¿Es el vacío?* Llavors, normalment quan fem que les lògiques es reverteixin i comencem a crear processos on hi ha incorporada aquesta diversitat de forma profunda... la comunicació al final és com

una pota, és un instrument, però és una de les parts d'un projecte, d'una programació, d'una política. Per tant, de forma quasi orgànica succeirà, perquè hi haurà incorporats tots aquells elements que ha de tenir. Després hi ha temes específics del tipus: quins materials tradueixo? Jo recordo que era un debat polític acarnissat quins materials l'ajuntament traduïa i quins no. Llavors, en algun moment s'havia d'establir una línia temporal que era: doncs, els materials d'acollida els traduïm, perquè clar, entenem que una persona que acaba d'arribar, que porta aquí un mes, dos mesos, sis mesos, o un any sent generosos, no li ha donat temps a aprendre el català. Però, i llavors... les comunicacions que van a la ciutadania en general, com la programació d'un centre cívic, han d'estar només en català?, o només en català i castellà? O volem que comunitats que no saben llegir català o castellà accedeixin a aquella informació? Almenys a què existeix. *Bueno*, si decidim no traduir-les estem decidint que seran persones que no accediran a aquesta informació escrita. Vull dir que tot són apostes. Si he de traduir o no he de traduir, a qui deixo entrar o a qui deixo fora.

MARTOS: Estiro el fil perquè estàs dient idioma, però és clar, és idioma, és mitjà, és vocabulari, és físic, digital... és que són moltes coses i realment s'han de tenir en compte, perquè a més la modernitat et porta cada vegada més a tenir un perfil a la xarxa de l'Instagram, però tu has d'entendre que li estàs parlant a un públic, però hi ha un públic que està fora. Al final, el més universalitzador seria un porta a porta. Però això és més costós, o més difícil. Però és una mica tenir present això: hi ha moltes maneres de fer arribar, de comunicar. Fins i tot el mecanisme que deia ella de l'amor: trucar les entitats, parlar amb la persona... Hi ha moltes maneres d'arribar a més gent, menys, posar-hi més amor, posar-ne menys. És un tema d'aposta, de recursos, però que s'ha de tenir present. Perquè en la comunicació també has de pensar en aquesta perspectiva interseccional que dèiem. Per tant és pensar quan té sentit o no en el físic, per exemple, perquè sinó no arribo a segons qui.

DESIRÉE: I després també la comunicació visual. Si faig fotografies i mostro persones quines persones mostro. Perquè jo moltes vegades entro a moltes webs, i tal com veig la web penso: aquest lloc no és per mi. I això contribueix a aquesta sensació d'alerta que desenvolupem les persones racialitzades. Si a la web d'aquest equipament... Per exemple, jo quan vaig entrar a un grup de dones emprenedores, quan vaig entrar a la web jo vaig pensar que aquell lloc no era per mi, que no ho era. Ara hi soc, continuo pensant que aquest lloc no és per mi però m'hi mantinc per una qüestió de resistència i per dir: a mi aquest lloc també em pertany, per més que a moltes dones d'allà els hi molesti. Però també hi ha aquesta part de quines imatges mostro, quines persones represento quan he de fer publicitat o difusió del que sigui i faig servir imatges de persones.

NORAIN: Sí, sí, sí. Jo volia parlar, perquè em sento preocupada. I és veritat que tinc la sensació que els mitjans estem a anys llum de tot això. Jo estic en un mitjà local, i tinc la sort de treballar a la secció local del *Diari de Tarragona* i jo estava contenta perquè deia: mira, cada vegada que surt una associació, la que sigui, ells ho saben, hi vaig, hi parlo, intento visibilitzar el que fan... Però després pensava: ¿quantas vegades aquestes persones són protagonistes de les meves notícies, dels meus reportatges, de les meves cròniques quan no tenen a veure amb aquesta associació, o quan tenen algun problema

amb el padró o el que sigui? Doncs jo crec que els mitjans, en aquesta reflexió, estem molt lluny en diversitat.

CAROLINA: Em fa molta gràcia perquè baixant avui de l'AVE, a l'estació. He fet una foto d'un cartell gegant del *Diari de Tarragona* que vindran Los Secretos a Tarragona. Hi venen, no? Bé, ara ja ho sabeu [riu]. I Los Secretos son *seis señores. Blancos*. Clar, és que són Los Secretos, no els podem demanar una altra cosa que són sis senyors blancs. Però és clar, la representació que hi ha és de sis senyors blancs. D'alguna manera, si no fem interculturalitat i antiracisme no podem tenir una comunicació intercultural i antiracista. Les representacions que hi haurà, forçosament... Hi haurà molta gent que s'hi sentirà reflectida: clar, per al públic major de cinquanta anys, que ha escoltat Los Secretos tota la vida, serà meravellós. Però és clar, a qui estem comunicant? *¿Cuál es nuestro público?* Sí? Hi ha una cosa molt *tonta*, però una vegada vaig escriure un missatge per Instagram a RAC1. Portant el meu fill al col·le... ara diré una cosa molt forta: ell és *perico* [riu]. És una altra subcultura d'aquest país. I ho deixo aquí, ja veieu que ens van les minories. I ell ho viu molt, perquè mama només parlen del Barça, només parlen del Barça. I un dia van començar a fer humor en contra dels *pericos*. *Bueno, hasta ahí... Bueno, en la vida hay que encajar los goles*. Però va arribar un moment que van fer una broma sobre lo feixistes que eren els seguidors *pericos*. I ell perquè buf, no sap d'altres coses, però de feixisme sí, es va quedar... «Mama, és que m'han dit que soc feixista». Li va explotar el cap. I jo vaig fer un privat a RAC1 dient: escolteu, no em sembla bé aquesta broma que heu fet, perquè hi ha nens que són *pericos*, i us escolten pel matí. I fins i tot feu la broma... Llavors, molt educadament la redactora em va contestar, al cap de dos hores, i em va explicar que l'humor, *que éste es un gran tema*, era així. I que finalment és veritat que els seus seguidors, sobretot, eren del Barça. *En plan, pues sí*, és que al final la majoria de catalans són del Barça. No ens posarem en contra del Barça. És un exemple molt *tonto*, però *bueno, ¿cuál es tu público? ¿Con quién te permites bromear?* Amb qui et permetes anar més enllà?

PÚBLIC: Sols volia afegir una coseta, que justament avui, que ja li he dit abans a la Desirée que l'escolto a la ràdio, he escoltat la Bea, no en recordo el cognom... Si TV3, que és el mitjà de comunicació d'aquí casa, però és igual, podem posar-hi qualsevol televisió pública, en quaranta anys, ha posat una noia... amb tu estic aprenent, Desirée... no saps com dir-li... si afrodescendent... negra...

DESIRÉE: Una dona negra. La Bea Duodu és la primera periodista negra davant de càmera a la televisió de Catalunya.

PÚBLIC: Llavors, costa tant donar exemples als nostres joves? Però clar, si no tenim tampoc aquesta quota, que també en parlàvem, que ha d'existir, per normalitzar... és molt difícil també que els mitjans més petits facin aquesta feina. Tu, Norian, deus fer una feina molt forta, al *Diari de Tarragona*, però clar, si no apareixen a la nostra televisió pública...

NORIAN: Però només apareixen, me n'adono, parlant de *lo seu*, i això tampoc és correcte.

PÚBLIC: Clar, però la visibilització és tan important, perquè encara que les xarxes socials siguin molt poderoses, la televisió arriba a tothom: al que té mitjà i al que no té mitjà, al que té xarxes i al que no té xarxes... I és aquí també on hauríem de fer una reflexió. Bé, és una opinió, eh, no és cap pregunta cap a vosaltres. Però ha sigut curiós, no? Perquè és el mateix que acabes de dir tu: com tothom és del Barça, doncs clar, com tothom és blanc...

DESIRÉE: Sí, al final és això. L'última frase que has dit és molt bèstia però és que és així. Com tothom és blanc... De vegades ens diuen la contra: com que sou tan pocs, com que sou menys, com que sou minoria... llavors les vostres necessitats doncs ens són igual. Però és això, sobretot és una qüestió de representació i representativitat. Perquè quan tu no t'hi veus... És a dir, nosaltres vivim, i això la Audre Lorde ho deia meravellosament al seu poemari, *El unicornio negro: no esperaban que sobreviviésemos...* Llavors, jo, com a dona negra estic vivint en una societat on, per més dur i bèstia que soni que ho digui, jo visc en una societat que no espera que jo sobrevisqui. Per tant, per què he de ser jo referent? Igualment, hi ha molts espais on no m'esperen. Però clar, si no oferim aquesta referència a la canalla els tallem les ales, els traiem la possibilitat de somiar, i si a més es troben amb professors que, encara que no siguin obertament racistes, com els que ara es troba la Carol, si es troben amb profes que quan arriben a 4t d'ESO els diuen: tu millor una FP... serà massa complicada, la universitat per a tu. Aquesta orientació pedagògica l'estan fent molts professors a alumnat racialitzat. Els estan desanimant perquè no vagin a la universitat! I al final això cau en la profecia *autocumplida... para qué voy a ir si mis padres no pudieron y mi profesor dice que me va a costar... Pues me voy a la fábrica*. Sí, sí, la síndrome de Pigmalión. Llavors és molt, molt, important, que hi hagi referents. Però no només la Bea Doudu a la tele. Una farmacèutica amb vel, una persona de l'Índia en una oficina d'un banc... I això, en aquest sentit, l'última campanya d'antiracisme del ministeri d'Igualtat l'ha cagat molt. Això es podia dir? [riu]. Llavors, la qüestió és que aquí s'estan barrejant coses... quantes persones racialitzades hi ha que siguin professores universitàries quan també, en molts casos, has de fer unes oposicions que no pots fer perquè no tens un DNI? Metges encara perquè amb el tema de la crisi sanitària de la COVID-19 *se hizo una regularización exprés y se regularizó a mucho personal médico*. Però... jutgesses gitanes? *Ojalá hubiese un montón*. I això està relacionat amb el peatge emocional i nosaltres mateixes no volem estar en aquests espais. Aquesta és la representació que necessitem, no només als mitjans de comunicació, que també són molt importants. Però més enllà dels mitjans necessitem representació i representativitat a tot arreu.

PÚBLIC: Hola, soc l'Enric i soc TTV [riu]. Però soc un TTV crític. Llavors, i agafo una paraula del basc que m'agrada molt, que és *zubigileak*, que són *els constructors de ponts*. I crec que parlaré des d'aquest TTV que aspira a ser *zubigilea*. I posant tota la responsabilitat... Jo vinc d'una entitat de cultura popular catalana, i posant en primer lloc tota la responsabilitat en *naltros* mateixos: que no som prou representatius de la societat, de la diversitat existent a la societat, i aquí costa molt que aquest discurs entri en les entitats de cultura popular. I després m'interessa molt, des del punt de vista vostre, que parleu de generació *bisagra*, i també la feina que feu des de Salt, en dos sentits: el primer, que jo tinc la sensació, o no sé si compartiu, que el desconeixement de vegades és mutu. És a dir, quan parlàveu d'autoorganització, per exemple, jo pensava

que com a país, com que som una cultura minoritzada, tenim una tradició molt rica en associacionisme, en cooperativisme, en ateneus obrers, societats corals... que en un context molt diferent tenien un pes social comunitari. I som una societat que ens hem hagut d'espavilar per salvar l'idioma literari editant a Mèxic, a Xile, a Colòmbia, a l'exili. I pensava també que, clar, les entitats de cultura popular podem connectar en l'autoorganitzada, en la lluita contra la institucionalitzada, contra la burocratització. De vegades també se'ns folkloritza: som els que ballem sardanes, els friquis, el que porta el cavall, la mulasseta, la gralla... l'instrument estrident... que em connecta molt amb coses que dèieu. També estem infrarepresentats en la cultura de masses global que també és uniformitzadora: el Primavera Sound, on hi som? On és el nostre idioma en els cinemes... Aleshores també pensava que aquesta interseccionalitat pot incorporar aquest punt d'una cultura minoritzada: d'un idioma que necessita espai per sobreviure i perquè el seu ús social no sigui el del 30%, com és aquí a Tarragona. Primer, llavors, jo us volia preguntar si creieu que existeix aquest desconeixement mutu, i si creieu que aquestes coses que jo deia ara ens poden servei per aprofitar estructures, és a dir, que ja hi ha consciència d'autoorganització en el país, i potser ens hem de trobar. I en aquest sentit, us volia preguntar per mesures concretes: en el sentit de com construir una catalanitat oberta, que sigui diversa, que sigui rica, que incorpori tots aquests discursos que dèieu... i que m'ho digueu molt concretament: no, tio, surt al barri amb la Mulassa, i troba't amb X comunitats, i parla-hi, i veieu què teniu en comú i què no i veieu què teniu en comú i què podeu fer plegats. Perquè no ens passi el que ens va passar 60 anys amb unes onades migratòries amb les quals no vam saber fer tot això. Llavors, m'agradaria saber-ne el vostre punt de vista.

DAVID: A mi el primer que em ve el cap són les escoles. Curiosament, crec que estem vivint —i n'he llegit un article a l'*Ara*— però ho estic vivint, a Girona, a Banyoles... Per allà, precisament, un renéixer de tot l'imaginari del bestiar popular. Precisament, jo almenys tant a Girona com a Banyoles —a Salt, que a mi m'ocupa, precisament encara no s'ha fet aquest procés— un moment en què els gegants, els capgrossos, era una cosa on ningú... ja era una cosa pels friquis catalanets, precisament, s'ha transformat. I ara de cop és realment una festa molt popular i molt compartida... que encara no hem aconseguit que aquesta vivència es tradueixi també en una diversitat dins les colles, encara hi ha camí. Però crec que hi ha un punt, un bon inici, és treballar-ho des de les escoles... i no només com a espectadors, sinó vivencial, reproduir-ho a les aules, que sàpiguen que aquell poble té aquell gegant que explica això... a Girona que si la Mosca, a Banyoles el Drac... i tot això que crea imaginari. De vegades també una mica revisions. També com deia la Desirée segur que hi ha alguna cosa que d'alguna manera hem d'apartar o renovar. Llavors jo penso que evidentment ha de passar aquesta revisió, s'ha d'acabar amb aquest grupuscle tan tancat i obrir. Jo ho visc amb moltes entitats, que diuen «ah, és que no venen...». També passa amb l'edat. Bé, és que potser no estàs... està obert a tothom. D'acord, sí, però tu amb uns instants ja en tens prou per saber si allà t'hi sents a gust o no. I si no t'hi sents a gust... Tendeixes a marxar. I més si és des d'un voluntariat en temps lliure. Llavors, jo crec que per començar les escoles és un bon camí. Perquè si els nens i nenes, que d'entrada és una cosa que els crida l'atenció, que els agrada, si fas que ho visquin... Llavors darrere hi van els pares. S'ha de tornar a obrir tot això i que es revitalitzi. A l'*Ara* hi ha un article que parlava d'això.

Desirée que encara no és el seu lloc fent activisme, però no tothom. D'entrada algú on no s'hi sent a gust. Voluntariat. No ho sé. Per començar, les escoles és un bon camí. Els nens, nenes, que els crida l'atenció. Si això fas que ells ho visquin és un camí que van darrere els pares, podem aconseguir... s'ha de tornar a obrir i que es revitalitzi. Ara un article que va d'això. Renéixer dels capgrossos, bestiar, folklòric català.

CAROLINA: Jo crec que és important que les polítiques culturals municipals posin... *se me ocorre la metàfora de un jardín...* és a dir, que donin un espai prou fèrtil perquè puguin sorgir les iniciatives culturals, autorepresentacions, que la cultura popular tradicional i catalana n'ha de ser una, i molt important. Però tampoc forçar, o tenir aquesta idea idíl·lica, que arribarà el dia en què quan haguem construït entitats obertes i permeables, les persones de diferents orígens estaran portant amb nosaltres els Cavallets d'Olot. Que jo que visc a Olot, i és una cosa nostradíssima, que hi ha llista d'espera 18 anys. Vull dir que de vegades forcem certes coses que potser no cal. Donar prou permeabilitat a les entitats perquè qui vulgui, i qui s'hi senti interpellat, existeixi aquesta obertura, aquesta possibilitat que tu vas néixer a Xile i *te sientes megagegantera*, i me apunto, i vaig, i hi participo. Però qui no, i vol celebrar el dia de Xile, que ho pugui fer. Sí? És a dir, un ecosistema que ens permeti transitar, experimentar, perquè crec que també hem d'entendre que és dinàmic. Que jo vaig créixer a Vilanova tota la meua infància i adolescència: ni una sola vegada, us ho prometo, vaig veure els gegants i les mulasses de Vilanova. On estava jo? Ara, he anat a viure Olot, he tingut un fill i he fitxat allí. Perquè *de repente pasan cosas*, i tot es mou. Llavors, *bueno*, permetre'ns que no ens hem de comprometre amb una cosa de forma estàtica, estable, i que també les entitats que teniu un coneixement històric del funcionament, potser, de... quins papers necessito per demanar un carrer per fer una festa? O sigui, posar el vostre coneixement al servei d'aquelles entitats que estan naixent, que estan menys organitzades, que tenen menys temps, i poder fer *combos* cooperant, perquè també perquè puguin accedir a aquest ecosistema cultural. Se m'acut això. Sí, posar al servei i no forçar. També hi ha una cosa important del que deies, de trobar espais en comú, que és molt important en les polítiques d'interculturalitat, en parlen molt, d'això: de buscar aquelles coses que tenim en comú, que ens poden unir. Jo soc defensora d'això però cada cop soc més partidària de la cultura del dissens: hi haurà coses que no ens posarem d'acord i no les veurem igual, i hem de poder mantenir aquests espais de diàleg i de conflicte. Perquè sinó ens fixem com a objectiu que un dia tots caminarem de la mà, en un prat verd, i serem tots superàmics. *No va a pasar*. Vull dir que tampoc hem d'aspirar a això des del punt de vista de la interculturalitat. Però que puguem seguir parlant en aquelles coses en què estem d'acord i en les que no. Jo crec que una política intercultural és justament donar l'espai perquè moltes persones que no poden expressar normalment el seu malestar o el seu descontent, o les seves diferències d'opinió, puguin fer-ho. Aquest seria un bon indicador.

DESIRÉE: Jo vull reprendre el que deia el David, de la revisió. *Ahora me voy a poner en plan mi hermana aguafiestas*. I em sembla una mica... i t'ho dic des de l'amor... jo l'amor, el respecte i el bon tracte formen part dels meus principis i dels meus valors i de la meua política. *Al tanto, molt al tanto* amb aquesta qüestió que som un grup minoritzat. Que sí, que sí. Però que no pensem... perquè moltes vegades això ho traslladem al feminisme amb aquelles dones que es pensen que com són víctima no poden ser opressores. Jo

vaig en aquesta línia: la revisió de les dinàmiques. Perquè sinó... volem que vingui gent d'altres orígens: com se sentiran en el nostre espai. No? Perquè sinó caiem una altra vegada en la *tokenització*. Com se senten. Perquè si les dinàmiques de l'entitat no es revisen volem a gent diversa, d'origen ètnic divers, en espais inherentment violents. Dels quals fugiran. I ho comunicaran. I això dificultarà que d'altres persones s'hi apropin. Això és el que et puc dir. Accions concretes jo no te'n penso donar [riuen]. Forma part de la teva responsabilitat i la teva feina buscar-les, provar, equivocar-te, revisar, rectificar, tornar a provar, tornar a equivocar-te. Però és una feina que has de fer tu. Tu, l'entitat. Més que buscar... és que quan parlem de relacions socials, de justícia social, no hi ha un vademècum...que jo et pugui dir: escenari A, entitat de Tarragona de TTV's que vol no sé què. Eines: pum, pum, pum. Solucions...

PÚBLIC: Això no t'ho demano, tampoc.

DESIRÉE: És assaig-error, assaig-error.

CAROLINA: De vegades encertaràs, també.

DESIRÉ: Sí, sí, de vegades encertaràs.

PÚBLIC: Anem tractant el tema d'antiracisme, i encara no he sentit parlar de microracismes. Que trobo que seria una forma més fàcil de convèncer els meus companys que hi ha coses que hem de revisar nosaltres per dintre, no? Perquè si te'n vas a l'engròs... Tu agafes personal que treballa en acollida d'immigrants, serveis socials, en cultura... que és gent d'esquerra progressista de tota la vida *de Dios*. I de vegades li dius que és un racista. Això ens tira més enrere que ens ajuda pas a revisar res, no? Encara no he sentit parlar ningú de microracismes... Va començar a funcionar amb els micromasclismes, i va fer via... va ser, jo penso, un canvi important, i per això exemple ja es podria fer ja.

DESIRÉE: Ja es fa.

PÚBLIC: De microracismes jo no he sentit parlar mai.

DESIRÉE: Però es fa.

PÚBLIC: Jo t'estic parlant de l'àmbit d'acollida d'immigrants i de serveis socials. Sí ho he sentit amb el tema del masclisme. I penso que va ser a partir d'aquí que hi va haver un gir important. Igual aquí també ajudaria una mica aquesta rebaixada... és molt difícil... als meus companys quan els diuen coses s'ofenen, res més. I això tampoc és útil. Ni per mi com a company, ni per mi com a col·laborador amb altres persones per assolir objectius, ni per a l'usuari com a immigrant... Llavors, buscar altres maneres no dolces però sí suaus... més amables...

NORIAN: El que passa és que hem d'acabar en un moment àlgid. Em sembla que això tanca ara a les nou. Només us volia demanar dues paraules a cadascú de resum. Sé que

han quedat moltes coses per dir... Potser és una mica difícil, però una darrera idea per al pla estratègic de cultura, per quedar-nos-hi pensant.

CAROLINA: Una idea, eh. Jo crec que hem de tornar un altre dia. Aquesta és la meua idea.

DESIRÉE: Jo diria una perspectiva antiracista explícita. Explícita. Que no deixi lloc al dubte.

DAVID: Jo diria que la cultura sigui participada, viscuda, generada, organitzada, fins i tot decidida, pels veïns i veïnes de l'entorn, comunitàriament a cada regió. En la mesura que tu siguis capaç de fer una utopia tan gran com la que he dit ara... de generar processos, espais, en què es produeixi això doncs crec que estaràs fent millor la feina. No ho sé. Potser ho he dit molt general i molt tòpic, però és intentar que tothom participi, d'alguna manera, del dia a dia del teu entorn, del teu barri, del teu poble, del que sigui.

NORIAN: Jo voldria donar-vos les gràcies en nom de la ciutat. Perquè em sembla gairebé commovedor que un dijous a la tarda estigieu aquí tres hores parlant d'això. Us ho agraeixo de tot cor. Moltes gràcies.